

דף קל"ב

הספק של רבא והגמרא הביאה, שהכותב כל נכסיו לאחד, כשיש מקום לומר מה דין בבריא שהתכוון רק לכבודו ולא לתת לו במתנה, אין הוא זוכה בנכסים אלא נעשה אפוטרופוס על הנכסים. הסתפק רבא, מה הדין בבריא שכתב לאשתו ולא לו ששמואל מדבר בהם, את כל נכסיו²⁰⁵, האם שמואל אמר שהכותב כל נכסיו לאשתו עשאה אפוטרופא בשכיב מרע מפני שהוא רוצה שדבריה ישמעו על ידי יורשיו. אבל בבריא הרי הוא קיים ויכבדוה מאימתו, ואינו צריך לעשותה אפוטרופא כדי שהם ישמעו בקולה. או שגם אם כתב כשהוא בריא הוא רוצה שדבריה ישמעו מעכשיו, מפני שהם יודעים שהם עתידים להיות כפופים לה.

הכותב לאשתו פירות נכסיו גובה כתובתה ומביאה הגמרא ראייה ממה ששינונו, הכותב מהקרקע למח' שלישי ורביע גובה מהשאר פירות נכסיו לאשתו²⁰⁶, גובה כתובתה מן הקרקע. שלא מחלה שעבוד כתובתה שעל הקרקע, בשביל מתנה זו. ואם כתב לה קרקע ופירות לגמרי, מחציתם או שלישי או רביע מהם, גובה כתובתה מן השאר²⁰⁷. כתב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב שקדם למתנה אבל לא קדם לכתובתה, רבי אליעזר אומר תקרע מתנתה ותעמוד על כתובתה²⁰⁸. מפני שהמתנה נכתבה ליפות את כחה לזכות בשאר הנכסים, אבל היא לא מחלה על שעבוד כתובתה שעל הנכסים האלו בשביל מתנה זו²⁰⁹. וחכמים אומרים, תקרע כתובתה²¹⁰ ותעמוד על מתנתה, וכיון שאינה נמצאת קרחת מכאן ומכאן²¹¹. ואמר רבי יהודה הנחתום, מעשה ואירע הדבר בכלתי, שבני כתב לה כל נכסיו ובא בעל חוב של בני לגבות את חובו שקודם למתנה ומאוחר לכתובתה. ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן.

205 אם כתב להם במתנה מהיום לגמרי או מהיום ולאחר מיתה. רשב"ם.

206 שעכשיו בעין או שהקנה לה קרקע לפירותיה. ושינונו לא זו אף זו כתב לה פירות ואפי' קרקע רשב"ם.

207 תוס' שואלים מה קמ'לי, ואומר ר"י שקמ'ל שכשנותן לה פירות שדה אחת שתי שנים שלש היתומים לא יוכלו לטעון שתטול כתובתה מאותה השדה שיש לה פירות. אלא גובה כתובתה משאר השדות שאין לה בהם כלום, מפני שהיא רוצה ליטול את כתובתה מיד ובשדה שיש לה פירות אינה יכולה ליהנות מכתובתה עד שתיים או שלש שנים שהן זמן פירותיה. תוס'.

208 והגמרא חשבה שמדובר אפילו במקום בנים ששמואל אמר לעיל שלא עשאה אלא אפוטרופא וכאן נאמר שקנתה. רשב"ם.

209 שאם מתנה זו תיבטל בשביל בעל חוב הקודם תחזור עליהם מכח שעבוד כתובתה ולכך היא רוצה שתקרע מתנתה. רשב"ם.

210 תקרע כתובתה לא דוקא שהרי אינה מוחלת כתובתה בשביל שום מתנה שנותן לה בעל שאם קנה נכסים אח"כ תגבה מהם כתובתה כמו נשאר לקמן שהרי כך כתב לה דקנאי ודעתיד אנא למיקני. אבל מהנכסים שנתן לה מחלה על שעבוד כתובתה שלא תגבה כתובתה מהם הואיל ובאו לידה במתנת חנם שאינה נותנת אל לבה שמה יבא בעל חוב ויטרפם בחובו. ולכן תקרע כתובתה לגבי נכסים אלו שלא תטרוף מהם. רשב"ם.

211 אבל אינה מחילה בטעות שהמתנה היתה מתנה גמורה באותה שעה שאם הבעל ירצה הוא יכול לסלק במעות וכמ שרביא אמר בפסחים בפרק כ"ש שבע"ח מכאן ולהבא גובה. רשב"ם.

וממה שהטעם הוא מפני שיצא עליו שטר חוב, נדייק שאם לא יצא עליו שטר חוב היא קנתה במתנה, ולא אומרים שעשאה אפוטרופא. אם מדובר בשכיב מרע, הרי אמרו שלא עשאה אלא אפוטרופוס. אלא מדובר בבריא, ומכאן ראייה שבבריא קנתה ולא אומרים שעשאה אפוטרופא. דוחה הגמרא, שמדובר בשכיב מרע ורב עזרא יאמר שמדובר בכל הנשים שאמרו לעיל שקנו²¹². רבינא יאמר שמדובר באשתו ארוסה ואשתו גרושה.

אמר רב יוסף בר מניומי בשם רב נחמן, הלכה תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה, ונמצאת קרחת מכאן ומכאן²¹³. שואלת הגמרא, יוצא שרב נחמן אינו הולך אחר 'אומדנא', ולא אומר שמאומד הדעת היא לא מחלה על שעבוד הנכסים לכתובתה בשביל המתנה. והרי מצינו שהולך אמר אומדנא, שנינו בברייתא, הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים, ואחר כך בא בנו מתנתו מתנה. שהרי לא פירש בשעת המתנה שנותן מתנה זו בשביל שסבור שבנו מת. רבי שמעון בן מנסיא אומר, אין מתנתו מתנה, שאילו היה יודע שבנו קיים לא כתבן. ואמר רב נחמן הלכה כרבי שמעון בן מנסיא. הרי שלרב נחמן הולכים אחרי אומד דעתו, אפילו שלא פירש?

עונה הגמרא, שגם רב נחמן הולך אחרי אומד הדעת. ורב נחמן אמר שהלכה שתקרע כתובתה, מפני שהיא רוצה באותה מתנה, כדי שיצא עליה קול שהיא מהימנת וחשובה אצל בעלה, שהרי כתב לה את כל נכסיו. ובאותה הנאה היא מחלה על שעבוד כתובתה, ואמרה שאינה חוששת אם בעל חוב יבוא ויטרוף את אותם נכסים.

הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו פארקע כ"ש אבדה כתובתה
הגמרא מביאה את מה ששנינו במשנה במסכת פאה²¹⁴, הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא, ולא פירש אם לפרעון כתובתה אם לשם מתנה²¹⁵, אבדה כתובתה²¹⁶. והקשו בגמרא, האם משום שכתב לה קרקע כל שהוא הפסידה את כתובתה? אמר רב, מדובר כשנתנה לו סודר שלה להקנות לבנים, וממה שהיא משתדלת בזכיית הבנים, וגם הבעל נתן לה קרקע כל שהוא ואינה מערערת, ראייה שנתרצתה בלב

212 אבל אי אפשר להעמיד בבת אצל הבנים שהרי שנינו אשתו. רשב"ם.

213 לא תטרוף את הכתובה מהנכסים האלו, אפילו שקדמה לבעל חוב שהרי מחלה על השעבוד לגביהם, משום שבאו לידה במתנה. אבל אם קנה נכסים אחרי כן תגבה מהם כתובתה. רשב"ם.

214 ונקטו כאן משום מה שרבא הסתפק בברייתא היאך. רשב"ם.

215 שאם לפרעון כתובתה הרי הוא כמו שפרע לה קצת כתובה וכ"ע מודים שמה שנתן לבניו אינו כלום שהיה משועבד לכתובתה. רשב"ם.

216 לא אבדה אבדה ממש שאם יקנה נכסים אח"כ תגבה מהם את המותר כדלקמן שהרי כתב לה דקנאי ודעתיד אנא למיקני. אלא אבדה כתובתה מנכסים אלו שאם הבעל לא יקנה נכסים אחרים הפסידה שמאלו שנתן לבניו לא תגבה שנתרצתה להם במתנה זו הואיל ונתן לה קרקע כ"ש וכמו שמפרשים וכגון שחלק להם ולה את כל נכסיו. רשב"ם.

שלם שיהיו קונים מתנה זו, ולא תוכל לטרופ מהם את כתובתה. ושמואל אמר, אפילו אם לא זיכה להם על ידה אלא שהיתה שם בשעה שכתב את נכסיו לבניו ושתקה, כיון שכתב לה קרקע כל שהוא ושתיקה כהודאה היא נתרצתה לכך²¹⁷. רבי יוסי ברבי חנינא אמר, אפילו לא היתה שם ולא חלק בפניה, אלא שכתב לה את אותו קרקע כל שהוא, בלשון 'טלי קרקע זו בכתובתיך', והיא לא ערערה ודאי מחלה על שעבודה בשאר הנכסים. ולמרות ששאר בעלי חוב לא אבדו בכך את שעבודם עד שיאמרו בפירוש אנו מוחלים על השעבוד שעל הנכסים הללו, אבל בכתובה הקלו כמו שהקילו לענין זיבורית²¹⁸.

ר' יוסי א' אם קבלה עליה אע"פ
שלא כתב לה אבדה כתובתה
ובסיפא של אותה משנה שנינו, רבי יוסי אומר אם
קבלה עליה, שמחלה להם על השעבוד בפירוש,
אף על פי שלא כתב לה אבדה כתובתה. ומכאן שהתנא קמא סובר שצריכים
כתיבה וקבלה²¹⁹. שאם הוא אמר שדי בכתיבה לבד, רבי יוסי יוסי היה צריך לומר
אף על פי שכתב לה לא אבדה כתובה אלא אם כן קיבלה עליה. וקשה על אלו
שהעמידו את דבריו בשותקת שלא נתרצתה בפירוש. אלא היו צריכים לתרץ
שמדובר כשקיבלה עם הכתיבה, וכן מוכח ממה ששנינו בסיפא רבי יוסי אומר אם
קבלה עליה אף על פי שלא כתב לה אבדה כתובתה?

תיובתא דכולהו
ואם תאמר, שהמשנה כולה היא דברי רבי יוסי, והרישא באה
להשמיע שבכתיבת קרקע כל שהוא לבד אבדה כתובתה.
והסיפא אומרת שאם קבלה אפילו שלא כתב לה אבדה כתובה²²⁰. קשה ממה
ששנינו בכרייתא, אמר רבי יהודה²²¹ אימתי שהיתה שם וקבלה עליה, אבל היתה
שם ולא קיבלה עליה, אלא שתקה, קבלה עליה ולא היתה שם לא אבדה כתובתה.
מפני שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. ומדברי רבי יהודה נשמע שלתנא
קמא צריכים כתיבה וקבלה? ונשארה הגמרא בתיובתא על כולם.

ר"נ א' שאני אומר כיון שעשאה
שותף בין הבנים אבדה כתובתה
אמר רבא לרב נחמן, הרי רב, הרי שמואל, הרי
רבי יוסי ברבי חנינא, כיצד סובר מר?. ואמר לו רב
נחמן שאני אומר כיון שעשאה שותף בין הבנים אבדה כתובתה. כיון שכתב לה גם
קרקע כל שהוא היא מחלה ולא צריכים את כל ההוכחות שהאמוראים אמרו לעיל.

217 אבל אם לא נתן לה כלום, השתיקה אינה אלא כדי לעשות נחת רוח לבעלה. רשב"ם.
218 וכמו שמפרשים בכתובות שיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא ונותן לה בכל דהו. כמו שר"ל א' טב
למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. אבל בשאר בעל חוב שעושה טובה ללוה לא מקילים שאין לו לאבד בחינם בשביל
שהוא עושה טובה. רשב"ם.

219 ובקבלה לבד היא יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. תוס'.

220 שצריך או את זה או את זה והיו צריכים לתרץ מה שתירצו ומשום שברישא מדובר בכתיבה. רשב"ם.
221 רבי יהודה בא לפרש בכרייתא את דברי התנא קמא כיצד הוא מה שהת"ק א' כתב לה קרקע כל שהוא אבדה
כתובתה. כשקבלה והיתה שם בשעה שחלק לבניו שכיון שהיתה שם וקיבלה חזקה אין אדם רוצה שנותנין ממונו
בפניו ומחזיק את המתנה לקיימה א"כ עושה בלב שלם. וכמו שא' בסנהדרין אימתי דרבי יהודה לפרש דברי
הכמים. רשב"ם.

אלא היא אבדה את השעבוד בכתיבה בעלמא כרבי יוסי שאומר שדי לה באחד, או קבלה או כתיבה²²². וכן אמר רב יוסף בר מניומי בשם רב נחמן כיון שעשאה שותף בין הבנים אבדה כתובתה.

רבא הסתפק מה הדין רבא הסתפק, מה הדין בבריא שכתב נכסיו לבניו וכתב לראשונה קרקע כל שהוא ועשאה שותף בין הבנים, האם אבדה את שעבוד כתובתה על הנכסים האלו או לא. האם מה שאמרו הוא בשכיב מרע שידעה שאין לו נכסים אחרים ולא יהיו לו שהרי הוא הולך למות, ומחלה²²³. אבל בבריא היא שותקת מפני שסברה שהוא יחזור ויקנה נכסים אחרים ותגבה מהם²²⁴. וכיון ששותקה משום כך לא אבדה את שעבוד כתובתה בנכסים אלו. או שכיון שעכשיו אין לו נכסים אחרים והיא אינה חושבת שיקנה נכסים אחרים היה לה למחות. וכיון ששותקה הודתה לו ונתרצתה ומחלה על שעבודה²²⁵. ונשארה הגמרא בתיקו.

מחצה לבת ומחצה לבת ושליש בבריא
מחצה לבת ומחצה לבת ושליש
הגמרא מביאה מעשה בשכיב מרע שהיו לו שתי בנות וחלק להם את כל נכסיו בקרקע ואמר מחצה לבת, ומחצה לבת, ושליש לאשה בפירות, נתן לאשתו שליש הפירות²²⁶. וכאשר רב נחמן נקלע לסורא בא אליו רב חסדא ושאל אותו מה הדין במקרה זה, שלא כתב לאשתו קרקע כל שהוא אלא פירות. האם היא מחלה על השעבוד שיש לה בקרקעות האלו בשביל שעשאה שותף בין הבנות בחלוקת הפירות. או שכיון שלא עשאה שותף בגוף הקרקע היא תחזור ותטרוף את מותר הכתובה מן הבנות. אמר לו רב נחמן, כך אמר שמואל אפילו לא הקנה לה אלא דקל לאכול פירותיו עד שהאילן יבש, אבדה כתובתה ואין לה בקרקע כלום²²⁷.

אמר לו רב חסדא, ששמואל אמר שם שהקנה לה בגופה של הקרקע, וכאן הספק

222 רשב"ם כתב שבתשובות רש"י שרב נחמן הוא בשיתת שמואל רבו שהעמידה במחלק לפניה והיא שותקת. ואע"ג שהשיבו עליו לעיל הוא משום ש"ל"ק צריך גם קבלה אבל לרבי יוסי שסבר שדי באחד, בכתיבה בלא קבלה יש להקשות כדלעיל משום שכתב לה קרקע כל שהוא אבדה כתובתה? וצריך לתרץ לר' יוסי במחלק לפניה והיא שותקת. ורב נחמן סבר כר' יוסי שדי או בכתיבה או בקבלה וכיון שמחלק לפניה והיא שותקת היא מוחלת, שעשאה שותף לחלקה חלק בפני עצמה בין הבנים. ומיגו שהיא נחשבת לו כאחד מבניו לחלק לה חלק כלבניו, היא מתרצה לו ומוחלת על השעבוד מהנכסים. ורב נחמן בא לפרש את הטעם לדברי שמואל. רשב"ם.

223 ולכן היה לה לערער במתנה זו וכיון ששותקה ודאי נתרצתה וקנו. רשב"ם.
224 כמו שכתוב בשטר הכתובה ודעתיד אנא למיקני, ומה לי להכעיסו עכשיו עד שאראה אם יקנה עוד נכסים. ומשום כך לא אבדה שעבוד כתובתה מהנכסים האלה ותטרוף מהם היום או למחר. רשב"ם.

225 אבל אם יבואו לו נכסים היום ולמחר תגבה מהם כדלקמן שהרי לא מחלה על חוב כתובתה אלא על שעבוד הנכסים שנתן לבניו ומחילה הועילה שלא תטרוף מהם, כן נראה בעיני ועיקר שרברא פשוט שאילו יקנה נכסים תגבה מהם כדלקמן. ויש מפרשים שהספק היה אם גובה מנכסים שיקנה למחר או לא. והוא טעות שאין דרך הגמ' לומר תיקו על דבר שנפשט לקמן לרב כהנא. והיה צריך לומר מילתא דמבעיא ליה לרבא פשיטא ליה לרב כהנא. רשב"ם.

226 הגמרא חשבה בס"ד פירות מחוברים ולקמן מעמידים בתלושים. רשב"ם.

227 והוא דבר שבא לעולם אפי' לחכ' שחולקים על ר"מ שהרי הקנה לה בגוף האילן. ואבדה כתובתה שהרי עשאה שותף בין הבנים בקרקע שהקנה לה את יניקת קרקע וה"ה לפירות מחוברים. רשב"ם.

הוא כשהקנה לה רק פירות תלושים. ואמר לו רב נחמן האם אמרת מטלטלין, ודאי שאם קבלה במטלטלין לא אמרתי שאבדה בכך את כתובתה.

שליש לבת שלישי לבת ושליש
לאשתי ומתה אחת הבנות
הגמרא מביאה מעשה, בשכיב מרע שאמר, שלישי
לבת, ושליש לבת, ושליש לאשתי. ועשאה שותף

בין הבנות. ומתה האחת מבנותיו, והאב לא קנה נכסים אחרים אלא חזר וקנה מאותם נכסים, שאחת מבנותיו מתה בחייו וחזר וירשה. סבר רב פפי לומר, שאין לאשה אלא את השליש שבעלה נתן לה²²⁸. אמר לו רב כהנא, אילו היה חוזר וקונה נכסים אחרים אחר כך מאדם אחר או ממורישיו, האם אין לאשה בהם! וגם עכשיו שנפלו לו מאותם נכסים, האשה גובה מהם.

228 שהרי לא ממקום אחר אלא מאותם נכסים עצמן של בנות שכבר מחלה האשה את שעבודה עליהם. רשב"ם.

